

**Zavádění čistší produkce
a vypracování
komunální politiky**

Metodická příručka pro místní správu a samosprávu

Publikace Českého centra čistší produkce

Prosinec 1997

Tato příručka byla připravena v rámci mezinárodním projektu, na kterém se podíleli studenti postgraduálního kursu Management životního prostředí (EPCEM) University Amsterdam v Nizozemí. Tato příručka je rozšířeným souhrnem projektové zprávy, která byla publikována v angličtině.

Autoři: Imre Csalagovits
Alena Kobrová
Zheng Luo
Sofie Luyten
Louis-Philippe Mousseau
Elzbieta Rzechula
Lubomír Trna
Lada Vojtěchovská
Monika Rosendorfová (příloha 2)

Přeložila a upravila: Alena Kobrová, prosinec 1997, Praha

Zadavatel: České centrum čistší produkce
P.O.B. 1113, Politických vězňů 13
111 21 Praha 1
Tel.: (02) 260 620, (2423 4670)
Fax: (02) 260 639, (2421 3673)

Obsah

PŘEDMLUVA	5
1. STRATEGIE ČISTŠÍ PRODUKCE	7
2. ČISTŠÍ PRODUKCE V ČESKÉ REPUBLICCE	9
3. ZAVÁDĚNÍ ČISTŠÍ PRODUKCE NA ÚROVNI MĚSTA	11
PŘÍNOSY	12
PŘEKÁŽKY	13
PODPORA MĚSTU	15
4. POLITIKA	16
5. KOMUNÁLNÍ POLITIKA ČISTŠÍ PRODUKCE	18
6. PROGRAM POLITIKY ČISTŠÍ PRODUKCE	19
KRÁTKODOBÝ HORIZONT (1 ROK)	19
STŘEDNĚDOBÝ HORIZONT (2-5 LET).....	21
DLOUHODOBÝ HORIZONT (VÍCE NEŽ 5 LET).....	23
KLÍČOVÉ AKTIVITY	24
8. FINANCOVÁNÍ AKTIVIT ČISTŠÍ PRODUKCE	27
FINANCOVÁNÍ ČISTŠÍ PRODUKCE MĚSTEM	27
FINANCOVÁNÍ ČISTŠÍ PRODUKCE V PODNICÍCH.....	28
9. ZÁVĚREČNÁ DOPORUČENÍ	29
PŘÍLOHA 1:	
MODELOVÝ PROGRAM KOMUNÁLNÍ POLITIKY ČISTŠÍ PRODUKCE.....	33
PŘÍLOHA 2:	
NÁVRH OFICIÁLNÍHO PROHLÁŠENÍ MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY K PODPOŘE ČISTŠÍ PRODUKCE	47
PŘÍLOHA 3:	
TABULKA Č. 2: NÁVRH REALIZACE KLÍČOVÝCH AKTIVIT V PRŮBĚHU PĚTILETÉHO OBDOBÍ.....	51

Motto:

Člověk stále zapomíná, že to, co bylo jednou dobré, nezůstává dobrým navždy. Ubírá se však starými cestami, které se už osvědčily, ještě dlouho poté, co se z nich staly špatné cesty; jen s největšími oběťmi a s nezměrným úsilím se dokáže vyrovnat s tím, že co bylo kdysi dobré, dnes patrně zestárlo a už to dobré není. Stává se mu to jak v malém, tak ve velkém.

Carl Gustav Jung

Předmluva

Ochrana životního prostředí se během posledních desetiletí dynamicky vyvíjí. V padesátých letech bylo ředění znečištění chápáno jako dostatečná ochrana životního prostředí (stavba vysokých komínů, vypouštění znečištěné vody do říčních toků). Postupně se ovšem nároky na ochranu životního prostředí zvyšují, a proto se v šedesátých letech začínají rychle uplatňovat takzvané koncové technologie (čistírny odpadních vod, odlučovače, spalovny, zabezpečené skládky aj.).

Koncová zařízení znečišťující látky a odpady zachycují a upravují předtím, než jsou látky vypouštěny do okolí. Koncové technologie bohužel nikdy nedosahují 100% účinnosti (čím je účinnost vyšší, tím je i proces dražší) a jejich nedostatkem je i fakt, že znečištění se do velké míry převádí pouze z jedné složky životního prostředí do druhé. Zneškodnění komunálního odpadu ve spalovně totiž neznamená konečné zneškodnění odpadu, ale jeho částečné převedení do ovzduší (spaliny) a do půdy (skládování popela).

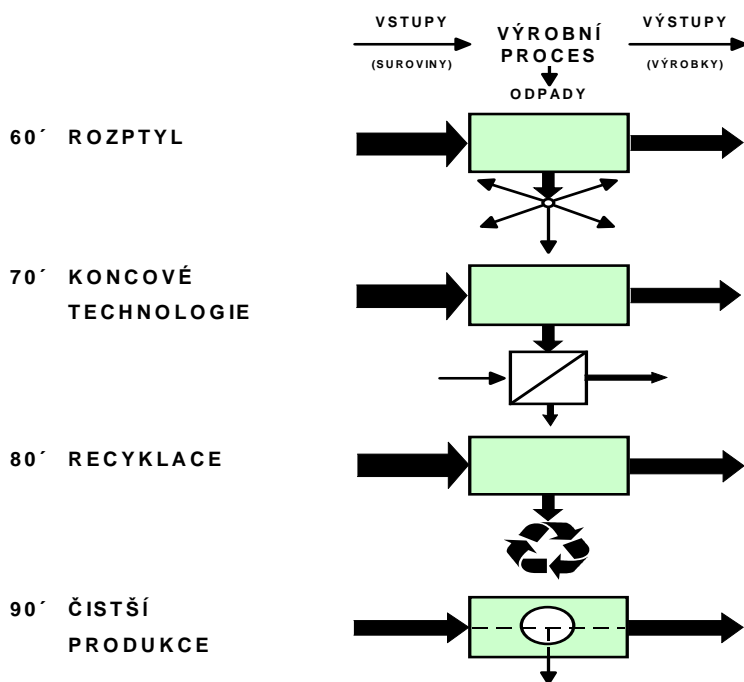
Ani recyklace, která se objevuje a rozvíjí v 80. letech, příliš problematiku odpadů a znečištění neřeší. Recyklační technologie jsou většinou energeticky, technicky i finančně náročné a recyklovatelnost materiálů je omezená. Od osmdesátých let se proto v celosvětovém měřítku klade důraz především na prevenci. Prevence vzniku odpadů a znečištění neřeší jak nakládat s již vzniklými odpady, ale snaží se odpadu předcházet či ho omezovat přímo v místě jeho vzniku (ve výrobním procesu). Snahou prevence je výrobní procesy upravit a optimalizovat tak, aby se objem či nebezpečnost produkovaného znečištění snížily na možné minimum.

Aby se prevence odpadů mohla v podnicích systematicky uplatňovat, využívá se metodika čistší produkce. Uplatňováním metodiky čistší produkce se dosahuje prevence vzniku odpadů a znečištění efektivnějším využíváním surovin, materiálů, energií i pracovní síly. Ochrana životního prostředí v tomto případě neznamená pro podniky finanční zatížení, ale naopak finanční úspory. Využití čistší produkce se přitom neomezuje pouze na průmyslový sektor, ale může se aplikovat např. i v zemědělství či nevýrobním sektoru (např. zdravotnictví).

Zavádění čistší produkce v podnicích se děje většinou formou projektů, které se skládají z teoretického školení pracovníků podniku a ze zpracování demonstrační studie (zavádění čistší produkce) v podnicích pod metodickým vedením odborných konzultantů. Komunální, případně regionální projekty, kterých se zúčastňují podniky daného města či regionu, se ukazují jako nejefektivnější model plošného šíření čistší produkce. Komunální projekty se osvědčily například ve Spojených státech, Nizozemí, Dánsku, Rakousku, ale také v Polsku, Slovensku a ČR. Projekty jsou vyhlašovány a koordinovány místní státní správou a samosprávou a odborně vedeny konzultanty čistší produkce. Komunální projekty umožňují zaměřit se na podniky, které mají v lokálním měřítku největší dopad na životní prostředí a mohou být na úrovni města účinně ovlivňovány místní správou a samosprávou. Jedná se zejména o malé a střední podniky, kterým je nutno při řešení otázek ochrany životního prostředí asistovat. Úloha místní správy a samosprávy je proto v komunálních projektech klíčová.

Aby mohlo město zavádění čistší produkce v podnicích efektivně koordinovat, je přínosné, pokud místní správa a samospráva vypracuje komunální politiku čistší produkce. Komunální politikou jsou míněny zásady postupu zavádění čistší produkce na úrovni města, naplánování jednotlivých aktivit a postupu prací v delším časovém horizontu. Vypracování politiky čistší produkce může být součástí i větších projektů zaměřených na ochranu životního prostředí a trvale udržitelný rozvoj (např. Zdravé město, Místní agenda 21).

Tato metodická příručka je v první řadě věnována přípravě komunální politiky čistší produkce s návrhem možných aktivit, kterým by se Město při podpoře zavádění čistší produkce mohlo věnovat. Zmíněna je i finanční otázka realizace komunální politiky. Příručka zároveň v první části blíže představuje čistší produkci a seznamuje s vývojem zavádění čistší produkce v České republice. V příloze je předložen návrh akčního plánu komunální politiky, který může sloužit jako podklad pro vypracování konkrétního plánu daného města.

Obr. 1. Historie vývinu strategií ochrany životního prostředí.

1. Strategie čistší produkce

Podstatou čistší produkce je jiný přístup k výrobě - tato strategie neřeší jak nakládat se vzniklým odpadem a znečištěním, ale jak vzniku odpadu a znečištění předcházet.

Čistší produkce pohlíží na odpad jako na drazé nakoupené suroviny, které se nepodařilo přeměnit v žádaný produkt. Odpad a znečištění je výrobní ztrátou a čistší produkce směřuje k jejímu omezování lepším využíváním vstupů výroby. Čistší produkce tak znamená zároveň i úsporu surovin, energií a práce, a tedy i snížení výrobních nákladů. Průmyslové podniky zavádějí čistší produkci dobrovolně právě pro její dvojitý přínos - snížení vzniku odpadu při současném zvýšení efektivity výroby, a tím konkurenceschopnosti podniku.

Čistší produkce při vyhledávání zlepšujících opatření využívá několika preventivních technik viz obrázek 2.

Obr. 2

Čistší produkci je možno charakterizovat následovně:

- Čistší produkce je zaměřena na prevenci, tedy snížení množství a toxicity odpadů (tuhých, kapalných i plyných) přímo u zdroje jejich vzniku.
- Čistší produkce využívá efektivněji energii, suroviny a materiály, vede k jejich úspoře a je tedy ekonomicky přínosná.
- Čistší produkce se aplikuje opakovaně, vede tedy k neustálému snižování dopadů výroby na životní prostředí.
- Čistší produkce umožňuje používat koncové technologie (čistírny odpadních vod, odlučovače, spalovny aj.) s menší kapacitou či odstraňuje jejich potřebu vůbec.
- Čistší produkce snižuje dopady výroby nejen na životní prostředí, ale i na lidské zdraví a bezpečnost.
- Čistší produkce se dotýká nejen výrobního procesu, ale vyžaduje též včlenění do systému řízení podniku.

Čistší produkce vznikla v sedmdesátých letech v USA jako reakce na zpřísňující se legislativu v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady a dále jako reakce na rostoucí náklady, které jsou s tímto nakládáním spojeny. U zrodu stála firma 3M (Minnesota Mining and Manufacturing Corporation). Během prvních devíti let programu nazvaného “Prevence znečištění přináší zisk” (Pollution Prevention Pays) bylo realizováno 1200 preventivních opatření navržených zaměstnanci. Jejich zavedení přineslo firmě 3M úspory ve výši 192 milionů dolarů a snížení množství produkovaného nebezpečného odpadu o 50 %. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let se čistší produkce začíná rozvíjet a uplatňovat i v Evropě, zejména v Nizozemí a ve Skandinávii. Dnes je čistší produkce rozšířena ve všech státech OECD.

2. Čistší produkce v České republice

Čistší produkce se začala v České republice zavádět v rámci Česko-norského projektu čistší produkce, který byl financován norskou vládou. Jádrem projektu, který byl zahájen v roce 1992, byl dlouhodobý interaktivní tréninkový program vyvinutý Norskou společností inženýrů. V roce 1995, kdy byl projekt ukončen, bylo v České republice vyškoleno 122 odborníků a čistší produkce byla zavedena ve 34 podnicích.

V roce 1994 bylo v rámci projektu založeno České centrum čistší produkce. Centrum, které je nevládní a neziskovou organizací, na sebe vzalo zodpovědnost za šíření čistší produkce v České republice a za koordinaci aktivit spojených s čistší produkcí. V návaznosti na česko-norský projekt pořádá Centrum další projekty čistší produkce s důrazem na budování odborných kapacit, projekty regionální, oborové či samostatné projekty zaměřené na jednotlivé podniky.

Projekty čistší produkce probíhají formou dlouhodobých (několikaměsíčních) kursů. Kursu se účastní 5-10 průmyslových podniků, z nichž každý vysílá do kurzu 2-4 pracovníky. Účastníci kursu jsou teoreticky vyškoleni v metodice čistší produkce a na základě této teoretické přípravy zavádějí čistší produkci ve svých podnicích pod vedením odborných konzultantů.

Projekty doposud zpracované v českých podnicích potvrzují, že zaváděním čistší produkce dochází v podnicích nejen k omezení negativního vlivu podniku na životní prostředí, ale současně i ke zlepšení efektivity výroby a ke značným finančním úsporám. V podnicích, které se projektů zúčastnily, bylo dosaženo jen pomocí neinvestičních opatření čistší produkce průměrně 1 mil. Kč úspor. Předpokládaný využitelný potenciál čistší produkce v českých podnicích se v příštích 6 letech odhaduje nejméně na 50 mld. Kč (Program čistší produkce, MŽP, 1996). Výsledky projektů z let 1993-96 jsou představeny v tab. 1.

Tab. 1: Přehled celkových výsledků dosažených od prvního použití metody čistší produkce v České republice

Rok	1993	1994	1995	1996
Počet dlouhodobých projektů	1	1	2	4
Počet zúčastněných podniků	7	6	10	23
Počet vyškolených osob	27	31	64	74
Efekty pro životní prostředí				
Emise škodlivin do ovzduší (t/rok)	0	1982	151	335
Omezení produkce odpadních vod (tis. m ³ /rok)	0	5	7	907
Snížení množství ostatních odpadů (t/rok)	51	9216	6481	413
Snížení množství nebezpečných odpadů (t/rok)	8172	110	1335	595
Finanční úspory dosažené v podnicích (mil. Kč/rok)	9,7	30,5	43,9	103,9

Pozn.: Výše uvedené údaje představují vždy jen nové výsledky v daném roce, tj. bez připočtení výsledků předchozích roků. Velké rozdíly v efektech pro životní prostředí dosažených v jednotlivých letech jsou dány rozdílnou velikostí a charakterem zúčastněných podniků.

Finanční úspory uvedené v tabulce představují celkové úspory, které byly dosaženy jednak v souvislosti s nakládáním s odpady (úspory za skládkování, poplatky za vypouštění škodlivin do ovzduší, úplaty za vypouštění odpadních vod) a úspory v souvislosti se snížením spotřeby surovin a materiálů, snížením

energetických nákladů, úspory pracovní síly apod. Poměr obou typů úspor je přibližně 1:12, podstatná část úspor je tedy spojená zejména se zefektivněním provozu.

3. Zavádění čistší produkce na úrovni města

Během posledních let došlo v rámci restrukturalizace českého průmyslu k rozdrobení velkých podniků v menší a zároveň ke vzniku velkého počtu nových podniků. Samostatně mají malé a střední podniky relativně malý dopad na životní prostředí. Pokud se však jejich vliv na životní prostředí sečte, může být jejich podíl na znečištění značný (v Nizozemí to představuje například 50 % celkového znečištění). Znečištění malými a středními podniky je významné zejména v lokálním měřítku.

Malé a střední podniky většinou nedisponují rozsáhlejšími finančními ani personálními prostředky a není na ně též vyvíjen významnější tlak v oblasti ochrany životního prostředí. Proto je jejich postoj k této problematice vesměs zdrženlivý. Tyto podniky, mnohem více než podniky větší, potřebují motivaci a podporu ze strany místních institucí, zejména místní státní správy a samosprávy.

Nejosvědčenější formou zavádění čistší produkce v malých a středních podnicích jsou komunální projekty, v rámci nichž se pracovníci podniků vyškolí a teoretické znalosti metodiky čistší produkce aplikují ve svých podnicích. Komunální projekty jsou vyhlášovány a koordinovány místní státní správou a samosprávou (Městem) a odborně vedeny konzultanty čistší produkce. Komunální projekty umožňují zaměřit se na podniky, které mají v lokálním měřítku největší dopad na životní prostředí. Klíčová úloha Města umožňuje tyto podniky na lokální úrovni účinně ovlivňovat.

Zavedení čistší produkce je pro podniky i pro okolí velmi přínosné. Vede ke snížení objemu a nebezpečnosti odpadů a znečištění, zlepšení způsobu nakládání s odpady, uvedení provozu podniku do souladu s platnou environmentální legislativou, zvýšení hospodárnosti provozu, snížení celkových nákladů na výrobu, zvýšení konkurenceschopnosti a zlepšení "image" podniku.

Komunální projekty čistší produkce a aktivity s nimi spojené se mohou stát součástí rozsáhlejších projektů města týkajících se ochrany životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje (např. Místní agenda 21 či Zdravé město). V České republice zatím proběhly čtyři komunální projekty - ve městech Děčín, Zlín/Otrokovice, Ostrava a Čistší produkce pro řeku Svitavu. Posledně jmenovaný projekt nebyl projektem jednoho města, ale šlo o iniciativu Sdružení obcí pro řeku Svitavu s cílem snížit znečištění řeky Svitavy. Tyto komunální projekty je možno hodnotit jako velmi úspěšné, což dokazuje i ochota měst Děčín, Zlín a Ostrava v projektech nadále pokračovat a finančně je podpořit. Projekt pro řeku Svitavu pokračuje v rámci komunálního projektu v Moravské Třebové.

Přínosy

Jaké jsou důvody, které motivují místní státní správu a samosprávu k podpoře zavádění čistší produkce zejména v malých a středních podnicích?

- **Zlepšení stavu životního prostředí města ekonomicky efektivní cestou**

Město (místní samospráva) je podle Obecního zákona č. 367/1990 Sb. zodpovědné za ochranu a vytváření zdravého životního prostředí na svém území. Statut místní samosprávy mu dává možnost zahájit i realizovat aktivity k zajištění této povinnosti. Podpora zavádění čistší produkce v malých a středních podnicích může významným způsobem ovlivnit kvalitu místního životního prostředí.

- **Znalost místních problémů životního prostředí**

Město má většinou dobrý přehled o existujících místních problémech životního prostředí a příčinách, které je způsobují. Tato skutečnost jim umožňuje zaměřit se na podniky, které podstatnou měrou ovlivňují životní prostředí, a motivovat je k zapojení do projektu čistší produkce.

- **Snaha volených místních orgánů zajistit si podporu voličů**

Starosta (případně primátor) a obecní zastupitelstvo mají jako volené orgány snahu podporovat aktivity spojené se zlepšováním kvality života svých občanů, a tak si udržet jejich přízeň i v příštím volebním období.

- **Posílení pozice místních orgánů**

Pozice a věrohodnost místních orgánů může být rozhodnutím věnovat se aktivitám čistší produkce posílena. Projekty čistší produkce budou vyžadovat spolupráci různých organizací a subjektů (okresní úřady, Inspekce životního prostředí, poradenské firmy a university). Zástupci místní veřejné správy a samosprávy si v rámci plnění aktivit čistší produkce mohou zajistit více podpory ve svém regionu a též prokázat svou způsobilost a schopnost zvládnout plnění jim svěřených úkolů. To může být i významným signálem pro přesun pravomocí v rámci ustavení vyšších územně správních celků.

- **Řešení výstavby a dimenzování komunálních koncových technologií**

Realizované projekty čistší produkce ukazují, že komunální koncové technologie (čistírny odpadních vod, skládky, spalovny) jsou zbytečně předdimenzovány. Především při přípravě investic do koncových technologií se vyplatí prověřit možnosti prevence odpadu a znečištění u zdroje vzniku. Město pak může například rozhodnout, zda se mu vyplatí podílet se na omezení vzniku odpadu spíše než investovat do koncové technologie.

- **Zvýšení konkurenceschopnosti podniků**

Zavedení čistší produkce zvyšuje konkurenceschopnost podniků na trhu a zprostředkovaně tak může napomoci udržení nebo vytvoření pracovních příležitostí.

Překážky

Ačkoliv výše zmíněné přínosy by mohly být pro Město postačujícími argumenty k podpoře čistší produkce, existují též překážky, se kterými se Město pravděpodobně při zavádění čistší produkce setká.

Pracovníci Měst uvádějí často tyto překážky:

1. celkový nedostatek pracovníků a jejich nedostatečná odbornost vztahující se k potřebám čistší produkce;
2. nedostatek pravomocí (kontrolních i rozhodovacích) v oblasti ochrany životního prostředí;
3. nedostatek finančních prostředků;
4. nedostatek formálních kontaktů s malými a středními podniky.

Tyto překážky jsou charakteristické prakticky pro každý městský úřad, přesto podle našeho názoru Městu významně nebrání, aby se čistší produkcí zabývalo.

1. Nedostatek pracovníků a jejich nedostatečná odbornost nutná k vykonávání aktivit čistší produkce neznamena, že Město projekt čistší produkce nemůže iniciovat či koordinovat. Město se do aktivit jimi navržených pokusí zapojit množství jiných organizací a institucí. Město tak vytvoří širokou síť odborných spolupracovníků podílejících se na podpoře čistší produkce v daném regionu (např. okresní úřad, hospodářská komora, regionální centra čistší produkce, konzultanti čistší produkce, zprostředkovatelské organizace, university, Inspekce životního prostředí). Tyto organizace mohou Městu poskytnout nezbytnou odbornost chybějící na úrovni městského úřadu.
2. Pravomoce Města, vyplývající z výkonu přenesené státní správy v otázkách životního prostředí, poskytují omezené nástroje, kterých by bylo možno využít v souvislosti s šířením koncepce čistší produkce. Město se však může v počátečních fázích zaměřit zejména na informační a komunikační nástroje a dobrovolné dohody s podniky. I důsledné uplatňování jeho stávajících kompetencí vyplývajících ze zákona je postačující. Aktivní postoj Měst v těchto i jiných otázkách může prokázat schopnost a zodpovědnost komunální sféry, a to jí může v budoucnosti zajistit více pravomocí při jejich přerozdělování v rámci vytváření vyšších územně správních celků.
3. Finance městského rozpočtu přidělené na životní prostředí jsou obecně vždy omezené. Základní investice nutné k zabezpečení projektu čistší produkce nejsou ovšem tak velké, aby z tohoto rozpočtu nemohly být pokryty. Záleží na rozhodnutí Města, které aktivity spojené s ochranou životního prostředí budou preferovat a finančně podporovat. Dobrým znamením v této oblasti je, že Města, ve kterých se první komunální projekty čistší produkce realizovaly, podpořila na základě úspěšných výsledků pokračování projektů i finančně (např. město Děčín poskytlo 40 tisíc Kč, město Zlín 300 tisíc Kč).

4. Místní orgány mají většinou nedostatečné formální kontakty s malými a středními podniky a též omezené množství nástrojů, kterými by na tyto podniky mohly působit. Tento v podstatě neutrální, někdy i konfrontační, vztah by mohl být postupně rozvíjen až na úroveň spolupráce a asistence Města podnikům. Skutečnost, že městský úřad není podniky vnímán jako kontrolní orgán, může Městu umožnit rozvíjet pomoc zejména malým podnikům.

Podpora Městu

Ačkoliv má Město velké možnosti v souvislosti s místním zaváděním čistší produkce, pro úspěšné rozšíření tohoto modelu v celoplošném měřítku je nezbytná podpora ze strany vlády i ze strany řady ústředních, regionálních i místních zájmových organizací.

- **Podpora ze strany vlády**

Závazek vlády k podpoře politiky čistší produkce je nezbytným předpokladem k dalšímu zavádění čistší produkce v celoplošném měřítku. Ministerstvo životního prostředí již započalo s aktivitami na podporu čistší produkce, což může dokumentovat Program čistší produkce, který byl vypracován Centrem čistší produkce v rámci ministerského Programu péče o životní prostředí na rok 1996. Návrh politiky životního prostředí založené na prevenci je jedním z podkladů pro vypracování novely Státní politiky životního prostředí v roce 1998. Tato deklarovaná podpora prevence bude stimulovat místní státní správu a samosprávu k dalšímu uplatňování projektů čistší produkce a v budoucnosti lze usilovat i o státní podporu ve formě např. finanční pomoci.

- **Podpora a spolupráce se zájmovými stranami**

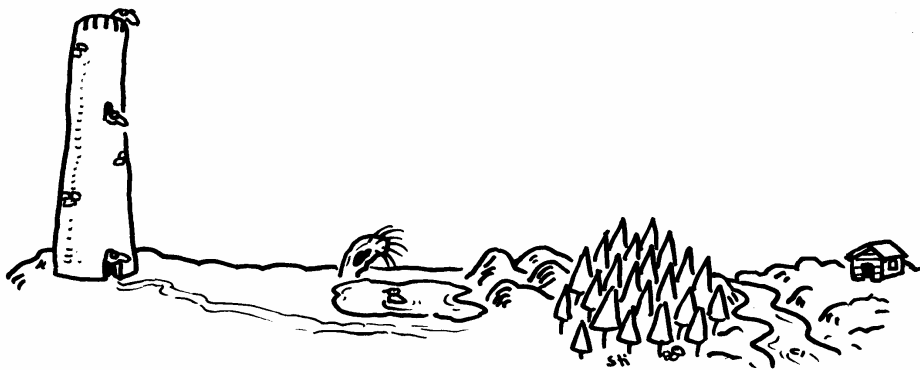
Město by se mělo stát ústředním aktérem - iniciátorem a koordinátorem projektů čistší produkce. Kvůli jeho nedostatečnému personálnímu, odbornému i finančnímu zázemí je ovšem nezbytné do projektů zapojit i širokou síť dalších spolupracujících organizací. Jedná se například o okresní

úřady, inspektoráty životního prostředí, odborné konzultanty čistší produkce, oborové svazy a komory, university a finanční instituce.

4. Politika

Vypracování politiky je důležitým nástrojem k systematickému a efektivnímu vykonávání činností, které povedou k žádanému cíli. Termín politika je převážně chápán ve smyslu “účast na záležitostech státu, určení forem, úloh a obsahu jeho činnosti...” (Slovník cizích slov, 1981). V této příručce je ovšem slovo politika používáno ve svém druhém významu tzn. péče o záležitosti nějakého oboru (např. cenová politika, energetická politika, bytová politika). Politikou v tomto smyslu jsou míněny zásady postupu v dané oblasti našeho zájmu. Státní politiku životního prostředí můžeme takto definovat jako zásady postupu státu při ochraně životního prostředí.

Při tvorbě politiky postupujeme od obecného (časově vzdáleného) ke konkrétnímu (časově blízkému). Tvorbu politiky si můžeme představit jako sestup z věže. Vystoupíme na vrchol věže, odkud máme dobrý rozhled do okolí. Nevnímáme detaily nejbližšího okolí, ale vidíme do dále. Vybereme si cíl, kam chceme dojít a nejlepší cestu, která k cíli vede. Vidíme i překážky, které na nás po cestě číhají (řeka, hluboký les). Z vrcholku věže můžeme stanovit svoji politiku, její cíl a směr, kterým se k němu vydat. Když sestoupíme níže, vidíme krajinu detailněji. Už nedohlédneme za les, ale zase můžeme pečlivě naplánovat cestu až k lesu. Všimneme si i malých překážek, které nám cestu k lesu mohou zkrášlit. Z prostředku věže můžeme stanovit střednědobý akční plán tzn. co konkrétního budeme dělat v horizontu, který přehlédneme detailněji. Když sestoupíme až dolů, dohlédneme už jen k rybníku. Vidíme ale starou zarostlou pěšinku, která nás k rybníku rychle dovede. Stanovíme krátkodobé aktivity, které jsou prvním krokem našeho akčního plánu. Připravíme se pečlivě na cestu a vyrazíme k cíli.

Ačkoliv příprava politiky a konkrétního plánu politiky je pracná a časově náročná, jejich přínosy jsou nezanedbatelné:

1. Politika vytyčuje nejlepší cestu vedoucí k danému cíli

Vypracování politiky umožňuje dosáhnout cíle nejkratší a nejschůdnější cestou a vyhnout se řadě překážek.

2. Politika stanovuje priority

Nemůžeme dělat všechny zamýšlené aktivity najednou, některé musí být vykonány okamžitě, některé mohou být odloženy. Politika a její plán stanovuje priority a časový harmonogram práce.

3. Politika šetří čas i práci

Vypracováním politiky se vyhneme zbytečným aktivitám, chybám a plýtvání finančních prostředků. Politika stanovuje zodpovědnosti, identifikuje možnosti a předvídá překážky.

4. Politika využívá schopností, znalostí a zájmů pracovníků

Každý jednotlivec má určité schopnosti a znalosti, které však zůstávají často nevyužity. Dobrý plán politiky odhaluje a pomáhá nalézt vhodné zdroje a konstruktivně je využívá.

5. Politika získává organizaci dobré jméno

Dobře připravená politika je pozitivně přijímána partnery, spolupracovníky, zaměstnanci i veřejností. Získávání zdrojů vnějšího financování na

naplánované aktivity je při předložení plánu snazší. Zaměstnanci s větší ochotou věnují svůj čas aktivitám naplánovaným s dlouhodobým záměrem.

5. Komunální politika čistší produkce

Komunální politiku čistší produkce lze definovat jako zásady postupu státní správy a samosprávy při rozšiřování čistší produkce na úrovni města s využitím pomoci dalších zájmových stran.

Struktura dokumentu komunální politiky čistší produkce může být například následující:

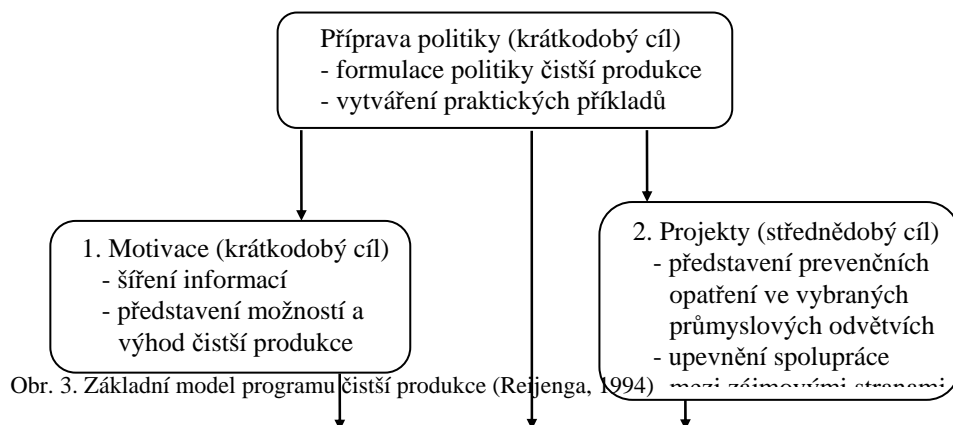
1. Zdůvodnění politiky.
2. Oficiální prohlášení (starosty/primátora/zastupitelstva).
3. Cíl politiky.
4. Strategie k dosažení cíle.
5. Akční plán:
  - registr vlivů,
  - přehled znečišťovatelů,
  - cíle,
  - **program.**

Při přípravě konkrétního programu politiky je třeba postupovat systematicky podle zásady Hledej - Hodnot' - Rozhoduj. Při stanovování programu nejdříve "hledáme", které konkrétní aktivity je možno vykonávat k dosažení vytyčeného cíle. Stanovíme, co k výkonu navržených aktivit potřebujeme a teprve potom se zamýšlíme nad finančním zabezpečením aktivit. Po této fázi následuje fáze "Hodnot'", kdy se na základě námi stanovených kritérií (např. finanční zabezpečení, časová náročnost, odborné zabezpečení) hodnotí jednotlivé navržené aktivity. Teprve na základě zhodnocení se rozhodneme pro nejhodnější činnosti, případně stanovíme priority (fáze "Rozhoduj").

Tento postup umožňuje identifikovat všechny možné varianty a alternativy činností bez toho, aby byly ihned na počátku odsunuty stranou jako nerealizovatelné. Teprve na základě podrobného zhodnocení můžeme zodpovědně rozhodnout o vhodnosti či realizovatelnosti navržených aktivit.

6. Program politiky čistší produkce

V této kapitole je představena možná podoba programu politiky čistší produkce. Program je rozvržen do tří období - krátkodobého, střednědobého a dlouhodobého (viz obr. 3). U každého období jsou stanoveny základní cíle a nástroje k jejich dosažení. Na závěr jsou shrnuty ty aktivity, které jsou klíčovými pro úspěšné rozšíření čistší produkce na úrovni města.

Krátkodobý horizont (1 rok)
- zapojení čistší produkce do politiky podniků a regionální/komunální politiky

V krátkodobém horizontu by se Město mělo zaměřit na vypracování politiky (akčního plánu) a na zapojení různých zájmových stran do plánovaných aktivit.

Pro toto období je definováno sedm hlavních cílů:

1. Rozhodnutí zastupitelstva vypracovat a podpořit politiku čistší produkce;
2. Seznámení pracovníků městského úřadu s čistší produkcí;
3. Výměna informací se zájmovými stranami, zlepšení informovanosti;
4. Inventarizace malých a středních podniků na území města;

5. Zlepšení informovanosti u podniků;
6. Spolupráce zájmových stran;
7. Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu.

Prvním krokem k realizaci politiky čistší produkce je závazné rozhodnutí městského zastupitelstva politiku podpořit. Důležitou podmínkou pro realizaci plánu politiky je nutnost zaměřit se na zvyšování znalosti a budování odborných kapacit na městském úřadě. Zaměstnancům úřadu by měla být poskytnuta možnost školení. Ta mohou být po odborné stránce zajištěna konzultanty čistší produkce. Pracovníci, jejichž pracovní náplň se dotýká otázek životního prostředí, by měli absolvovat školení v každém případě. Na úřadu by měla být následně zřízena funkce koordinátora čistší produkce a vytvořen multidisciplinární pracovní tým zodpovědný za veškeré aktivity spojené s čistší produkcí.

Protože cílem je integrovat problematiku životního prostředí postupně do celé organizační struktury úřadu, i vedoucí odborů, jejichž pracovní náplň se životního prostředí přímo netýká, by se měli s čistší produkcí seznámit (např. finanční odbor, odbor organizační, odbor výstavby, odbor hospodářství atd.).

Následovně po základním školení je možno zahájit přípravu komunální politiky a vlastního plánu. Odborná a technická asistence při přípravě může být Městu poskytnuta Centrem čistší produkce, a pokud o spolupráci projeví zájem okresní úřady, též referáty životního prostředí. Tyto instituce mají zkušenost s metodickým vedením v oblasti životního prostředí a též s realizací různých environmentálních politik.

V krátkodobém horizontu by se Město mělo též zaměřit na zvyšování informovanosti o prevenci znečištění a čistší produkci u malých a středních podniků a u dalších zájmových stran např. okresního úřadu, regionální hospodářské komory, regionálního svazu průmyslu, vzdělávacích zařízení. Tyto instituce mohou hrát později důležitou roli v podpoře zavádění čistší produkce v daném městě.

Pokud se již v tomto období objeví podniky se zájmem o zavedení čistší produkce, Město by mělo tohoto zájmu využít a vyhlásit projekt čistší produkce. Podniky se v rámci projektu vyškolí v metodice, kterou budou

následně aplikovat. Výsledky projektů budou využity jako propagace čistší produkce mezi dalšími podniky města.

Jako ne nezbytné, ale účelné může být považováno zavedení čistší produkce v městském úřadu či organizaci spadající přímo či částečně pod úřad (např. komunální služby města, hasičský sbor). Projekt čistší produkce by byl v tomto případě zaměřen na vyhledávání a realizaci jednoduchých opatření čistší produkce přímo v úřadě či podřízené organizaci. Zavedení čistší produkce by nebylo významné pouze z hlediska ekonomických úspor a snížení negativního vlivu na životní prostředí, ale demonstrovalo by především odhodlání úřadu podílet se na řešení otázek ochrany životního prostředí.

Nástroje krátkodobého horizontu:

- Závazek: politický, osobní a finanční;
- Informace: (místní) hromadně sdělovací prostředky, publikace, informační letáky atd.;
- Komunikace: semináře, školení, schůze, řízené rozhovory, konzultace;
- Školení: koncepce čistší produkce, vypracování politiky čistší produkce, nástroje;
- Spolupráce zájmových stran: výměna informací, databáze, komunikační síť;
- Projekty čistší produkce: čistší produkce na úřadu a projekty v podnicích.

Střednědobý horizont (2-5 let)

Cílem střednědobého horizontu je dokončení přípravy komunální politiky čistší produkce a realizace činností vytyčených v této politice.

Jedná se o:

1. Dokončení a přijetí politiky čistší produkce;
2. Vybudování odborných kapacit na místním úřadě;
3. Vyhlášení projektů čistší produkce v podnicích;
4. Zavedení čistší produkce v podnicích;
5. Zahájení diskuse o regionální politice životního prostředí a čistší produkci, na úrovni např. okresů.

Na přípravě plánu by se měly kromě Města podílet i další zájmové strany, případně plán alespoň připomínkovat. Město může též využít asistence zájmových stran při šíření této politiky v podnicích.

Výběr podniků pro projekty čistší produkce by mohl být proveden například ve spolupráci s regionální hospodářskou komorou či svazem průmyslu a měl by být v první řadě založen na zájmu ze strany podniků. Výběr by se měl též zaměřit na podniky, které mají nejvýznamnější dopad na životní prostředí města a které reprezentují převládající typ průmyslu na daném území.

Město by mělo plnit úlohu vyhledávatele projektu a koordinátora zajišťujícího činnosti spojené s projektem. Město by se mělo zaměřit na zajištění fungující spolupráce mezi ním, podniky a externími konzultanty.

Po ukončení projektů by mělo ihned následovat jejich vyhodnocení. V této fázi se Město může zaměřit nejen na vyhodnocení ekonomických přínosů a přínosů pro životní prostředí, ale též na vyhodnocení spolupráce zájmových stran. Závěrečná doporučení mohou navrhnout optimalizaci spolupráce a komunikace mezi jednotlivými stranami.

Ve střednědobém horizontu bude zapojování zájmových stran do aktivit čistší produkce vést nejen k vytvoření silné informační databáze, ale může vést též k rozpoutání diskuse na komunální či regionální úrovni. Z této diskuse mohou vzejít připomínky směřované na územní odbory Ministerstva životního prostředí, na ministerstvo samé či na Ministerstvo průmyslu a obchodu. Připomínky či návrhy týkající se prevence znečištění a čistší produkce mohou být zapracovány do státní politiky životního prostředí či do politiky regionální.

Nástroje střednědobého horizontu:

- Demonstrační projekty: výběr malých a středních podniků;
- Konzultace s odborníky v oboru čistší produkce a dalšími zájmovými stranami;
- Vytváření sítě spolupracovníků: výměna informací;
- Dobrovolné dohody mezi Městem a podniky;
- Vyhodnocení demonstračních projektů.

Nástroje střednědobého horizontu jsou založeny zejména na spolupráci mezi Městem a dalšími zájmovými stranami (okresní úřad, inspektorát životního prostředí, konzultanti čistší produkce, oborové svazy a komory, university a finanční instituce).

Dlouhodobý horizont (více než 5 let)

Vývoj v oblasti podpory čistší produkce je v současné době rychlý, a proto je dost obtížné v dlouhodobém horizontu navrhovat konkrétní aktivity. Jednoznačná podpora prevence znečištění, která by měla být deklarována v novele Státní politiky životního prostředí v roce 1998, by mohla poskytnout Městům alespoň formální podporu ze strany centrální vlády. V dlouhodobém horizontu by pak Městům mohly být přiděleny pravomoce, které by usnadnily jejich činnost vážící se k podpoře čistší produkce.

Komunální politika čistší produkce by se v dlouhodobém horizontu měla zaměřit na další pokračování čistší produkce v podnicích, případně i v nevýrobním sektoru (například zdravotnictví). Politika čistší produkce by mohla být též zahrnuta do obecné komunální či regionální politiky, např. do strategického plánu rozvoje města či regionu.

Hlavními cíli dlouhodobého horizontu by mohlo být:

1. Vyhodnocení a aktualizace komunální politiky čistší produkce;
2. Integrace čistší produkce do jednotlivých komunálních politik (např. politiky rozvoje);
3. Zakotvení principu prevence znečištění a odpadu v podnicích a organizacích výrobního i nevýrobního charakteru, v domácnostech.

Komunální politika čistší produkce by měla být v tomto období vyhodnocena a aktualizována. Na základě zkušeností získaných během pěti let by politika měla poskytovat dostatečný základ pro systematické zavádění čistší produkce v jednotlivých průmyslových odvětvích i v nevýrobním sektoru. Úspěšné výsledky projektů by měly být dále zveřejňovány a rozšiřovány.

Města, sdružení měst se mohou pokusit o zahájení regionální, případně i celonárodní diskuse o legislativních změnách (např. ve spojení s ustavením vyšších územně správních celků), které by jim přinesly, nejen v oblasti životního prostředí, více kontrolních i rozhodovacích pravomocí. Nová

legislativa by mohla poskytnout nástroje, kterými by mohly být motivovány i podniky, které dosud odmítaly zohlednit prevenci odpadu a znečištění ve výrobě na základě dobrovolnosti. Účinné by mohly být i ekonomické nástroje - např. snížení daní pokud podnik prokáže, že používá prevenční techniky.

V budoucnu je možno uvažovat i o uzákonění tzv. environmentálních povolení k provozu. Tato povolení existují ve většině vyspělých států ve formě, která u nás zatím není zavedena. Aby mohl být podnik provozován, musí mít povolení, ve kterém je zohledněna ochrana životního prostředí. Povolení vydává státní správa a samospráva, má omezenou platnost (např. tři roky) a musí být periodicky obnovováno.

Nástroje dlouhodobého horizontu

jsou legislativního charakteru či jsou založené na dobrovolné spolupráci:

- Environmentální povolení;
- Dobrovolné dohody mezi vládou a průmyslovými odvětvími, mezi Městem a jednotlivými podniky.

Klíčové aktivity

Ačkoliv je při sestavování plánu politiky volnost při výběru vhodných nástrojů a aktivit, některé činnosti jsou pro úspěšné zavádění čistší produkce podstatné. Tabulku s časovým přehledem jednotlivých aktivit najdete v Příloze 3.

1. Závazek Města.

Závazné rozhodnutí Města (starosty, zastupitelstva) podporovat aktivity čistší produkce je nejdůležitějším předpokladem a zároveň nejslabším článkem v procesu přípravy politiky čistší produkce. Bez tohoto závazného rozhodnutí na úrovni vedení Města nemůže i za aktivního postoje některých pracovníků dojít k dostatečné a trvalé podpoře zavádění čistší produkce.

2. Sběr a šíření informací.

Sběr a šíření informací by měly probíhat nepřetržitě. Propagace dosažených výsledků zavádění čistší produkce je důležitá pro stimulaci zájmu dalších podniků. Včasné a kvalitní šíření informací je v neposlední řadě nezbytné pro zajištění aktivní účasti celého městského úřadu i dalších zájmových stran.

3. Zavedení čistší produkce na úřadě.

Projekt čistší produkce na městském úřadě či v organizaci úřadu podřízené (komunální služby města, hasičský sbor) přispívá k aktivnímu poznání čistší produkce i její metodiky. Tento projekt bude zaměřen na vyhledávání a realizaci jednoduchých opatření přispívajících k ochraně životního prostředí (např. úspora kancelářského papíru, vody, elektřiny). Projekt nepovede pouze k seznámení zaměstnanců úřadu s metodikou čistší produkce, ale bude též demonstrovat odhodlání úřadu podílet se na prevenci odpadů a znečištění. Tato aktivita nemusí být vnímána jako nezbytná součást plánu politiky, přesto je její zařazení do plánu účelné.

Realizace této činnosti může být značně komplikovaná, neboť vyžaduje aktivní spolupráci a zapojení všech odborů a jejich zaměstnanců. Koordinace této aktivity tedy vyžaduje pracovníka, kterého ostatní zaměstnanci respektují.

4. Školení a vypracování politiky.

Vzhledem k obecné neznalosti strategie čistší produkce je školení, vedené externími konzultanty, jednou z nezbytných aktivit politiky. Školení zvýší nejen informovanost pracovníků úřadu, ale může též urychlit závazné rozhodnutí vedení Města o podpoře čistší produkce. Během školení mohou být navázány první kontakty mezi externími konzultanty a pracovníky jednotlivých odborů. Neinformovanost zaměstnanců úřadu může ohrozit celkovou realizaci plánu politiky.

Školení by měl uspořádat pracovník či tým spolupracovníků, kteří se budou čistší produkcí na městském úřadě zabývat. Během semináře je nezbytná blízká spolupráce mezi účastníky a externími odborníky.

5. Komunikace a spolupráce všech zájmových stran.

Pro zapojení všech zájmových stran do podpory čistší produkce je nezbytná komunikace a spolupráce jednotlivých stran. Město nemůže a ani nezbytně nemusí samo vykonávat všechny naplánované aktivity. Zodpovědnost za realizaci komunální politiky čistší produkce by měla být sdílena všemi zájmovými stranami. Nedostatečné zapojení zájmových stran může způsobit nereálné stanovení cílů politiky a může ohrozit celkovou realizaci politiky. Spolupráce všech zájmových stran je též nezbytná pro zahájení regionální diskuse o prevenci znečištění a odpadů.

6. Zveřejnění a šíření komunální politiky.

Zveřejněním komunální politiky čistší produkce se rozhodnutí Města stane závazným. Všechny zájmové strany by měly být s politikou seznámeny.

7. Projekty čistší produkce.

Vyhlášení projektů je pro úspěšné zavádění čistší produkce v podnicích nezbytné. Město by mělo být hlavním koordinátorem projektů za metodického vedení a odborné asistence externích konzultantů. Pokud bude některý z pracovníků úřadu vyškolen v dlouhodobém kurzu čistší produkce, může se i on aktivně zapojit do odborné práce s podniky. Výsledky pilotních projektů jsou velmi vhodnou propagací přínosů čistší produkce v daném městě. Bez propagace výsledků je možnost úspěšně stimulovat zájem podniků omezena.

Dobrá spolupráce mezi Městem, externími konzultanty, podniky a jinými zájmovými organizacemi je důležitým předpokladem pro úspěšný průběh projektů.

8. Realizace plánu politiky a pokračování činností.

Pokud se podle vypracované politiky (plánu politiky) nepostupuje, zůstává politika formální a nerealizovaná. Jednotlivé aktivity jsou vykonávány namátkově a bezkonceptně. Uplatňováním politiky je zajištěno strategické a efektivní vykonávání činností a dosažení vytyčených cílů. Plán může být realizován pouze za předpokladu, že Město je závazně rozhodnuto politiku čistší produkce podporovat. Těsná spolupráce všech zájmových stran je též důležitou podmínkou. S realizací plánu je též spojeno neustálé pokračování činností, které zajišťuje trvalé uplatňování čistší produkce.

8. Financování aktivit čistší produkce

Prvním krokem k úspěšné realizaci politiky čistší produkce je zajištění finančních prostředků pro výkon jednotlivých činností. Jedná se o:

- Financování přípravy a realizace komunální politiky (náklady vzniklé na straně Města);
- Financování technické/organizační realizace navržených opatření (náklady vzniklé na straně podniků).

Financování čistší produkce Městem

Rozpočet Města by se měl stát základním zdrojem pro financování aktivit prováděných Městem (vytváření odborných kapacit, šíření informací, zavádění čistší produkce na úřadě atd.). Hlavními náklady na realizaci politiky jsou:

- Finanční odměna pro zaměstnance úřadu (příprava plánu politiky, komunikace a spolupráce se zájmovými stranami, šíření informací);
- Náklady na přípravu informačních materiálů, jejich distribuci, náklady na uspořádání konferencí a seminářů;
- Náklady na organizaci projektů pro podniky.

Realizace navržených krátko- a střednědobých aktivit nevyžaduje finanční prostředky, které by obecně nebylo možno čerpat z městského rozpočtu. Největšími výdaji budou náklady na přípravu a publikaci informačních materiálů, na uspořádání seminářů a zejména na organizaci projektů.

Při vyhledávání nových zdrojů financování může Město využít asistence ze strany ostatních zájmových organizací. České centrum čistší produkce hradí například část nákladů spojených s realizací projektů ze svých prostředků (grant UNIDO/UNEP). Finanční pomoc mohou poskytnout i další zájmové organizace (např. hospodářská komora, svaz průmyslu). Na financování projektů čistší produkce se podílejí i zúčastněné podniky. Město se v neposlední řadě může pokusit nalézt finanční podporu u zahraničních partnerů - partnerských měst.

Financování čistší produkce v podnicích

Náklady na straně podniků vznikají jednak účastí v projektech (poplatek za kurs), jednak realizací navržených opatření čistší produkce. Některá investičně náročnější opatření mohou být zejména pro malé a střední podniky z finančních důvodů nerealizovatelná.

Současný stav bankovníctví je pro malé a střední podniky nepříznivý. Banky poskytují půjčky s úroky, které jsou pro tyto podniky neúnosné. Zároveň nemají banky zájem o poskytování malých půjček, spíše se orientují na investiční záměry velkých podniků. Proto je důležité do podpory čistší produkce zapojit finanční instituce, uvolnit veřejné zdroje a připravit nové finanční mechanismy¹, které by malým a středním podnikům umožňovaly

---

¹ České centrum čistší produkce navrhlo v roce 1996 několik možných mechanismů financování opatření čistší produkce. Do navrhovaných mechanismů jsou zapojeni místní finanční prostředníci (banky, Státní fond životního prostředí či Města). Pomocí těchto prostředníků jsou mobilizovány zahraniční finanční zdroje. Finanční prostředníci rozdělí velké obnosy zapůjčené od mezinárodních finančních institucí na menší a ty jsou potom připraveny pro malé a střední podniky.

- **Půjčka banka-banka**

Jak již bylo uvedeno, investice nutné pro aplikaci opatření čistší produkce jsou často příliš nízké a pro banky nezajímavé. Místní banky mohou působit jako finanční prostředníci, kteří budou rozdělovat velké půjčky poskytované mezinárodními finančními institucemi (MFI). Úrok, který budou muset podniky zaplatit, by mohl být částečně subvencován státem. Odhad úvěru bude realizován místními bankami na základě kritérií dohodnutých s MFI.

- **Městský oběžný fond pro projekty čistší produkce**

Základní myšlenkou tohoto schématu je založení speciálního městského fondu. Tento fond bude finančním prostředníkem mezi MFI a podnikem. Vyplacení a splácení půjčky bude spravováno bankou. Poplatek za spravování bude placen podniky, případně by mohl tento poplatek a úroky být subvencovány Městem. Úroky z půjček se mohou stát novým finančním zdrojem fondu. Ačkoliv může být v současné době tento mechanismus považován za příliš ambiciózní, pro velká města by mohlo být založení takového fondu uskutečnitelné.

- **Regionální fond čistší produkce**

Tento typ fondu byl založen v provincii Brabant v Nizozemí a je součástí strategie "No cure no pay" (Pokud nevyлéčíme, neplatíte). Základní myšlenka této strategie je následující: Podnik se může dobrovolně a zdarma zúčastnit průzkumu potenciálu čistší produkce ve svém podniku. Pokud je prokázáno, že možná preventivní opatření by vedla v podniku k ekonomickým úsporám, musí být průzkum podnikem zaplacen. Pokud potenciál čistší produkce v podniku prokázán není, náklady na průzkum jsou placeny z fondu. Podniky, které na základě výsledků průzkumu

získat půjčku. Tato iniciativa by měla vzejít zejména ze spolupráce Ministerstva životního prostředí, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva financí.

Z iniciativy Ministerstva životního prostředí ve spolupráci s Centrem čistší produkce bude v roce 1998 zahájen Program čistší produkce při Státním fondu životního prostředí (SFŽP). SFŽP bude malým a středním podnikům v rámci tohoto projektu poskytovat půjčky s měkkými úroky (cca 7 %) na realizaci prevenčních opatření čistší produkce. Půjčka bude poskytována až do 70 % celkových nákladů, maximální částka bude představovat 30 mil. Kč. Půjčky budou podnikům poskytovány na základě kritérií stanovených SFŽP.

Dalším zdrojem financování se v nejbližší době patrně stane Bankovní fond PHARE. Cílem tohoto fondu bude podpora malých a středních podniků při zavádění čistší produkce a environmentálního systému řízení. Podle předběžných dohod poskytne PHARE tomuto fondu 4,5 mil. ECU a stejnou částku složí Poštovní a investiční banka, která bude fond spravovat. Půjčky budou podnikům poskytovány s max. 9% úroky.

Na závěr je důležité připomenout, že finanční prostředky z těchto fondů budou podnikům poskytovány pouze na prevenční opatření s cílem omezovat využívání koncových technologií.

9. Závěrečná doporučení

K zajištění úspěšného a trvalého zavádění čistší produkce jsou Městu navržena následující doporučení:

1. Město by se mělo zasadit o vytvoření dobré komunikační sítě a zapojení různých zájmových stran. Jejich zájem by se neměl zaměřit pouze na

---

realizovaly opatření čistší produkce a dosáhly finančních úspor, zaplatí navíc ze získaných úspor fondu procentuální částku. Pro podnik zůstává tento mechanismus výhodný, protože finanční úspory převyšují náklady spojené s průzkumem. Příjmy fondu pocházejí od podniků, které dosáhly úspor, a kompenzují tak náklady fondu na "neúspěšné" podniky, kde se potenciál čistší produkce nepotvrdil.

podniky a externí konzultanty. Město by se též mělo snažit o zapojení všech odborů městského úřadu, okresního úřadu a Inspekce životního prostředí. Komunikace by se neměla omezit pouze na nahodilá setkání a osobní kontakty, ale měl by se vytvořit základ pro pravidelná a koordinovaná setkání a plánované aktivity.

2. Pokračování aktivit čistší produkce je velmi podstatnou podmínkou pro trvalé zavádění čistší produkce. Pouhé vyhlášení projektu není dostatečné, důležité je též v aktivitách pokračovat a rozvíjet je. Proto by se Město mělo zasadit o začlenění čistší produkce do celé městské struktury, tak aby vykonávání všech aktivit nezáviselo pouze na jedincích.
3. Počáteční fáze vypracování a realizace komunální politiky se zdá být snadnější pro větší města, protože mají více kompetentních zaměstnanců, finančních zdrojů i pravomocí. Malá města a obce, která jsou v těchto ohledech limitována, se ovšem mohou sdružit s okolními městy a obcemi, vypracovat společnou politiku čistší produkce a při její realizaci spolupracovat.
4. Úloha „průkopníků“ při zavádění čistší produkce je klíčová. Pro iniciování aktivit čistší produkce je vždy potřeba nadšených lidí, kteří jsou plně přesvědčeni o přínosech čistší produkce. Tito lidé jsou ochotni se v počáteční fázi věnovat aktivitám i za ztížených podmínek a bez existence „širšího“ zázemí a podpory. Tyto pracovníky je nezbytné motivovat, podpořit a vytvořit jim vhodné podmínky pro uskutečňování jejich povinností.
5. Doporučuje se, aby městský úřad provedl analýzu své organizační struktury a identifikoval tak své silné i slabé stránky ovlivňující realizaci komunální politiky čistší produkce. Na základě této analýzy se může Město při vypracovávání politiky soustředit na aktivity, které jsou v jeho podmínkách nejdůležitější.
6. Města mohou působit tlakem zdola na vládu a uspíšit tak vypracování, přijetí a realizaci státní politiky životního prostředí založené na prevenci znečištění. Úloha a odpovědnost Měst, stanovená v této politice, by mohla být navrhována Městy na základě jejich zkušeností s komunální politikou čistší produkce.

Další doporučení jsou adresována jiným zájmovým stranám.

1. Jako potvrzení závazku vlády podpořit politiku životního prostředí založenou na prevenci, by měla být co nejdříve přijata novela Státní politiky životního prostředí. Úloha a pravomoce Měst by měly být v této politice jasně vytyčeny.
2. Ministerstvo životního prostředí by mělo ve spolupráci s Centrem čistší produkce, Státním fondem životního prostředí a finančními institucemi/zahraničními donory vytvořit finanční mechanismy, které by podpořily malé a střední podniky při zavádění čistší produkce formou dotací a půjček.
3. Úloha České inspekce životního prostředí by mohla být rozšířena na konzultační a poradenskou činnost malým a středním podnikům v otázkách zavádění čistší produkce a omezování koncových technologií.
4. Podniky účastníci se projektů čistší produkce by se měly zavázat k uvolnění výsledků těchto projektů pro propagační účely.
5. Okresní úřady by měly ve spolupráci s územními odbory MŽP realizovat studie zaměřené na inventarizaci malých a středních podniků a jejich vlivů na životní prostředí v daném okrese či regionu. V této studii by se měly určit malé a střední podniky, kterým by se v souvislosti se zaváděním čistší produkce měla věnovat pozornost.
6. Okresní úřady, konkrétně Živnostenské úřady, by měly Městu poskytnout informace týkající se podniků a živnostníků operujících na daném území. To Městu usnadní inventarizaci existujících malých a středních podniků na jeho území.

Příloha 1: Modelový program komunální politiky čistší produkce

V této příloze je navržena možná podoba programu politiky v tabulkovém formátu. Program je rozdělen na krátkodobé a střednědobé cíle. Pro tyto cíle jsou stanoveny nástroje k jejich dosažení, jednotlivé aktivity, očekávané výsledky aktivit, vykonavatel i časový plán.

Tento obecný program může sloužit jako podklad pro vypracování konkrétního programu politiky daného města. Neznamená to tedy, že předložený program je nutno převzít tak, jak je prezentován. Každé město by mělo navrženého programu využít jako inspirace a připravit vlastní program politiky “šitý na míru”.

Krátkodobé aktivity čistší produkce:

- Cíl 1: Seznámení pracovníků městského úřadu s čistší produkcí;
- Cíl 2: Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu;
- Cíl 3: Výměna informací mezi úřadem a zájmovými organizacemi;
- Cíl 4: Inventarizace malých a středních podniků na území města;

Střednědobé aktivity čistší produkce:

- Cíl 5: Zvýšení informovanosti o CP v malých a středních podnicích a zájmových organizacích;
- Cíl 6: Dokončení programu komunální politiky;
- Cíl 7: Budování odborných kapacit na městském úřadě;
- Cíl 8: Zahájení regionální diskuse o politice čistší produkce;
- Cíl 9: Realizace programu politiky;
- Cíl 10: Přijetí metodiky CP v malých a středních podnicích.

Přehled zkratk použitých v tabulkách

AMCP	Asociace manažerů čistší produkce
CP	čistší produkce
CPC.....	České centrum čistší produkce
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
HK	hospodářská komora
MSP	malé a střední podniky
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SP.....	svaz průmyslu
ZO.....	zájmové organizace (okresní úřad, hospodářská komora, průmyslové svazy, oborové svazy, vzdělávací zařízení, Česká inspekce životního prostředí atd.)
ŽP	životní prostředí
Odbor VV	odbor vnějších vztahů - informační odbor (na městském úřadu) - odbor zajišťující komunikaci s veřejností,
Odbor ŽP	odbor životního prostředí (na městském úřadu)

Krátkodobé aktivity čistší produkce

Tabulka I-1. Seznámení pracovníků městského úřadu s čistší produkcí

Cíl 1: Seznámení pracovníků městského úřadu s čistší produkcí						
Odhad časové náročnosti: jeden měsíc, měsíc č. 1						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Rozhodnutí	1. Rozhodnutí starosty/zastupitelstva/úřadu o uspořádání školení CP	Starosta/zastupitelstvo/úřad: návrh, rozhodnutí a oznámení	Odbor ZP: poskytnutí podkladů a informací pro rozhodování	První měsíc	Rozhodnutí o školení CP	Žádné
	2. Finanční podpora školení CP	Starosta: rozhodnutí	Odbor ŽP, finanční odbor: připravit návrh rozpočtu	Během prvního měsíce	Přidělené finance na školení	Odbor ŽP, finanční odbor: 4 hodiny
Informace	3. Školení pro zastupitele a pracovníky úřadu, okresní úřad	Odbor ZP: příprava, koordinace CPC: vedení školení	Zastupitelé, odbory úřadu: zúčastnit se a poskytnout informace	Jeden den, během prvního měsíce	Seznámení s CP	Odbor ŽP: příprava - 8 h, všichni: školení - 6 h
	4. Šíření informací o CP	Odbor ZP, VV, CPC: příprava věstníku o CP	Odbor VV: asistence koordinátorům	První měsíc	Věstník s informacemi o CP	Odbor ŽP: 4 hodiny Odbor VV: 2 hodiny

Tabulka I-2. Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu

Cíl 2: Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu Odhad časové náročnosti: 23 měsíců, měsíc č. 2-24						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Závazné rozhodnutí	5. Závazné rozhodnutí o podpoře aktivit CP	Zastupitelstvo/ starosta odbor ŽP: oznámení	Starosta, odbory úřadu: podat návrhy na složení týmu CP	Měsíc č.2	Jmenování pracovního týmu CP	Žádné
	6. Příprava návrhu aktivit CP	Tým CP, CPC: vypracovat návrh	Odbor ZP, CPC: vyjádření	Měsíc č. 2	Návrh aktivit CP	Tým CP: 8 hodin
Financování	7. Vyčlenění části rozpočtu na financování CP	Tým CP: návrh rozpočtu Zastupitelstvo: schválení	Finanční odbor: asistence při návrhu rozpočtu	Měsíc č.2	Realizace vyčlenění části rozpočtu	Tým CP: 8 hodin
Informace	8. Organizace a realizace kurzu CP pro tým CP - metodika CP	Tým CP: organizace a účast	CPC, AMCP: vedení kurzu a asistence po něm	Měsíc č. 3, 4 dny	Seznámení se s metodikou CP formou interaktivního kurzu	ŽP: 40 hodin

Tabulka I-2. Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu (pokračování)

Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
	9. Seznámení pracovníku úřadu s připravovaným projektem CP na úřadu	Tým CP: připravit schůzi, informovat pracovníky úřadu, rozdělit úkoly	Odbor ZP: asistence	Měsíc č. 3	Pracovníci úřadu jsou informováni o připravovaném projektu	Tým CP: 6 h ostatní: 3 h
Demonstrace	10. Příprava a realizace zavádění CP na úřadu	Tým CP: konzultovat a zapojit jednotlivé odbory	Odbory úřadu, CPC, AMCP: asistence a účast	Během 9 měsíců, měsíc č. 3-12	Návrh a realizace opatření CP na úřadu	Tým CP: 90 h rozpočet: 7.000 Kč (možná návratnost z realizovaných úspor)
Politika CP	11. Organizace a realizace kurzu CP pro tým CP - příprava politiky CP	Tým CP: účast v kurzu	CPC, AMCP: vedení kurzu a asistence po něm	Měsíc č. 5, 2 dny	Seznámení se s metodikou CP formou interaktivního kurzu	Tým CP: 20 hodin
	12. Příprava politiky CP	Tým CP: připravit koncept ve spolupráci se ZO	Odbory úřadu, podniky, CPC, AMCP: asistence	Měsíc 6-22	Zahájení politiky CP	Různé

Tabulka I-2: Vytváření odborných kapacit na úrovni městského úřadu (pokračování)

Spolupráce	13. Navázání oficiální spolupráce mezi odbory úřadu	Tým CP: organizovat setkání a diskuse	Odbory úřadu: účast	4 měsíce během vypracování politiky, měsíc 8-12	Určení úkolů a povinností jednotlivých odborů	Tým CP: 20 hodin
	14. Vytvoření oficiální spolupráce mezi úřady	Tým CP: organizovat setkání a diskuse	Odbory úřadu: účast	4 měsíce během vypracování politiky, měsíce 10-14	Spolupráce mezi úřady	Tým CP: 30 hodin

Tabulka I-3: Výměna informací mezi úřadem a zájmovými organizacemi

Cíl 3: Výměna informací mezi úřadem a zájmovými organizacemi						
Odhad časové náročnosti: 10 měsíců, měsíc č. 3-12						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	15. Uspořádání semináře o CP pro ZO - metodika CP a tvorba politiky	Tým CP: organizace, poskytnout informace, účast	CPC, odbor ŽP: asistence ZO: účast	Měsíc č. 5	Seznámení ZO s metodikou a politikou CP	Různé
Komunikace	16. Výměna informací se všemi ZO (schůze, rozhovory, návštěvy atd.)	Tým CP: komunikace	Odbor VV: asistence	Během celého roku, měsíc 3-12	Vybudovat základ pro spolupráci ZO	Tým CP: 50 hodin

Tabulka I-4: Inventarizace malých a středních podniků (MSP) na území města

Cíl 4: Inventarizace malých a středních podniků (MSP) na území města						
Odhad časové náročnosti: 21 měsíců, měsíc č. 3-24						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	17. Sběr informací o MSP na území města a jejich dopadu na ŽP	Tým CP: návštěvy, rozhovory atd.	CPC, okres. úřad, Magistrát, ČÍZP: asistence	Asi 18 měsíců, měsíc 6-24	Vytvoření databáze	Tým CP: 50 hodin

Tabulka I-5: Zvýšení informovanosti v malých a středních podnicích (MSP) a zájmových organizacích (ZO)

Cíl 5: Zvýšení informovanosti o CP v MSP a ZO						
Odhadovaná časová náročnost: 21 měsíců, měsíc č. 3-24, některé aktivity budou pokračovat						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	18. Rozšíření propagačních materiálů o přínosech CP	Tým CP: sběr informací, příprava, šíření	Odbor VV a HK: asistence	Asi 6 měsíců (po aktivitě č.3), měsíc 3-9	Informace obdrží 80 % MSP na území Města	Tým CP: 30 hodin
	19. Organizace seminářů	Tým CP: organizace a účast	CPC, AMCP, SP: přednášet a účastnit se	semináře měsíc 9,12 a 15	Zájem MSP a ZO o CP	Tým CP: 40 hodin

Tabulka I-5: Zvýšení informovanosti v malých a středních podnicích (MSP) a zájmových organizacích (pokračování)

Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
	20. Organizace návštěv a exkurzí do MSP, které již zavedly CP	Tým CP: organizace	Odbor VV: asistence	Během měsíce 9-12	Praktická ukázka přínosů CP	Tým CP: 30 hodin
	21. Rozšíření informace o projektech CP a jejich výsledcích	Tým CP, CPC, AMCP: účast	Odbor VV, CPC: asistence	Sběr: měsíc č. 3-5, publikace: měsíc 5 a dále	Informování MSP a ZO	Tým CP: 30 hodin
Komunikace	22. Navázání spolupráce mezi MSP a mezi MSP a ZO	Tým CP, HK, SP: uspořádat setkání	ZO: účast a sdílení informací	Začátek měsíce 3, pokračovat	Spolupráce různých ZO	Tým CP: 30 hodin
Demonstrace	23. Příprava, realizace a vyhodnocení projektů v 1-2 podnicích	Tým CP, CPC: výběr, plánování, realizace, vyhodnocení	HK, SP: asistence a účast	Výběr: měsíc 11,12 realizace: 12-24	2 příkladové projekty	Tým CP: 30 hodin
Publikace	24. Publikování výsledků podnik. projektů	Tým CP, CPC, AMCP: příprava	HK, SP: asistence a účast	Měsíc č.24	Projektové zprávy	Tým CP: 40 hodin

Střednědobé aktivity čistší produkce

Tabulka I-6: Dokončení programu komunální politiky

Cíl 6: Dokončení programu komunální politiky						
Odhadovaná časová náročnost: 2 měsíce, měsíc 24-26						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Konzultace	25. Organizace setkání s různými odbory úřadu a ZO	Tým CP: připravit setkání a zúčastnit se	Odbor VV: asistence	Během měsíce 24-26	Připomínky k plánu politiky	Tým CP: 20 hodin
Souhlas a závazek	26. Oficiální schválení	Zastupitelstvo, odbor ŽP: zveřejnění	Tým CP: předložit konečný plán politiky	Měsíc 26	Schválení plánu	
Publikace	27. Oficiální publikování a uvolnění k oběhu	Tým CP: koordinace	Odbor VV: asistence	1 měsíc, měsíc č. 26	Oficiální zveřejnění politiky	Tým CP: 20 hodin VV: 10 hodin

Tabulka I-7: Budování odborných kapacit na městském úřadě

Cíl 7: Budování odborných kapacit na městském úřadě Odhadovaná časová náročnost: 28 měsíců, měsíc 24-52						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	28. Shromáždění informací a vytvoření databáze o MSP	Tým CP: sběr	Okresní úřad, HK, SP: poskytnout data	28 měsíců, měsíc 24-52	Vytvoření databáze MSP	Tým CP: 100 hodin
Spolupráce zájmových organizací	29. Formalizace kontaktů mezi ZO	Tým CP: zjistit možnosti ZO	Všechny strany: účast	6 měsíců, měsíc 24-30	Spolupráce	Tým CP: 120 hodin

Tabulka I-8: Zahájení regionální diskuse o politice čistší produkce

Cíl 8: Zahájení regionální diskuse o politice čistší produkce Odhadovaná časová náročnost: 12 měsíců, měsíc 48-60						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Komunikace	30. Výměna informací o politice CP a předání výsledků územnímu odboru MŽP	Městské úřady: koordinace	Tým CP a jiné strany: diskuse, analýza, zpráva	12 měsíců, měsíc 48-60 a další pokračování	Regionální zpráva o CP	Tým CP: 100 hodin
Dialog (zahájený zdola)	31. Diskuse a doporučení na posílení pravomocí Měst v obl.ŽP	Město: zahájit a účastnit se	Tým CP a jiné strany: asistence	12 měsíců, měsíc 48-60 a další pokračování	Diskuse na regionální úrovni	Tým CP: 50 hodin

Tabulka I-9: Realizace programu politiky

Cíl 9: Realizace programu politiky						
Odhadovaná časová náročnost: 28 měsíců, měsíc č. 24-52						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	32. Uveřejnění výsledků podnikových projektů (výhody CP x koncovým technologiím)	Tým CP: poskytnout informace v databázi	ZO: poskytnout informace a spolupracovat	4 měsíce, měsíc 24-28	Zlepšená informovanost o ekonom. přínosech CP	Tým CP: 40 hodin
	33. Exkurze do MSP, které úspěšně zakončily projekt	Tým CP: organizace	ZO: účast	Během měsíce 26	Vyvolání zájmu u podniků	Tým CP: 40 hodin
Konzultace a výběr	34. Dobrovolné dohody s MSP o podnikových projektech	Tým CP: zkoumání a výběr	Konz. firmy, HK, SP: účast a asistence	6 měsíců, měsíc 25-30	Výběr podniků	Tým CP: 16 hodin
Smluvní dohoda	35. Podpis dohody s 10-15 MSP o podnikových projektech	Tým CP, externí odborník	ZO: asistence	3 měsíce, měsíc 28-30	Předběžné zhodnocení možností aplikace CP	Tým CP: 20 hodin

Úlohy I-9: Realizace programu politiky (pokračování)

Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné výsledky
Demonstrace	36. Asistence při podnikových projektech	Tým CP, AMCP: asistence, informace	ZO: asistence	18 měsíců, měsíc 30-48	Uplatnění opatření CP	Tým CP: 20 hodin
	37. Vyhodnocení projektů a předložení výsledků managementu podniku	Tým CP, AMCP a podniky	ZO: účast, asistence	3 měsíce, měsíc 48-50	Projektové zprávy	Tým CP: 20 hodin
	38. Zveřejnění výsledků	Tým CP, SP: koordinace	ZO: asistence	2 měsíce, měsíc 50-52	Diskuse	Tým CP: 50 hodin
Vyhodnocení	39. Vyhodnocení spolupráce zájmových organizací	Tým CP, AMCP: návštěvy, analýza, zpráva	ZO: poskytnout informace a zúčastnit se	2 měsíce, měsíc 50-52	Zlepšení spolupráce	Tým CP: 30 hodin
Publikování	40. Publikování zpráv o podnikových projektech a výsledcích	Tým CP, AMCP: realizovat	Odbor VV: asistence	2 měsíce, měsíc 50-52	Zprávy	

Tabulka I-10: Přijetí metodiky CP v malých a středních podnicích

Cíl 10: Přijetí metodiky CP v malých a středních podnicích						
Odhadovaná časová náročnost: 48 měsíců, měsíc č. 24-60, pokračování						
Nástroje	Aktivity	Vykonavatel a úkoly	Jiní činitelé a úkoly	Časové období	Očekávané výsledky	Potřebné prostředky
Informace	41. Příprava, publikace a distribuce modelu pro hodnocení opatření CP v MSP	Tým CP: Příprava modelu	ZO: připomínky a diskuse	12 měsíců, měsíc 48-66	Model CP	Tým CP: 60 hodin
Pokračování	42. Pokračování projektů a zapojování MSP	Tým CP: zahájení, výběr a realizace	HK, SP: účast	Měsíc č. 54 a dále	Další zapojení MSP	
Publikování	43. Aktualizace publikací o výsledcích CP	Tým CP: připravit a publikovat	ZO: asistence		Publikace	
	44. Vyhodnocení a publikování informací o pokračujících projektech	Tým CP a externí konzult.: rozbor a zpráva	ZO: připomínky a asistence	Po každém projektu	Projektová zpráva	
Komunikace	45. Další upevňování spolupráce mezi ZO	Tým CP: analýza	ZO: poskytnout informace a zúčastnit se	6 měsíců, měsíc 54-60, pokračování	Vyhodnocení stávající spolupráce	

Příloha 2: Návrh oficiálního prohlášení místní samosprávy k podpoře čistší produkce

Návrh tohoto prohlášení byl vypracován v rámci regionálního projektu PHARE “Čistší produkce na Severní Moravě a ve Slezsku”. Tento návrh se vztahuje ke konkrétním podmínkám ostravského regionu a je koncipován jako prohlášení zastupitelstva města Ostravy.

Závazek zastupitelstva k podpoře čistší produkce

Se zřetelem k myšlence trvale udržitelného rozvoje se zastupitelstvo města Ostravy přihlašuje k mezinárodním dokumentům jako je Agenda 21, Podnikatelská charta pro trvale udržitelný rozvoj, EMAS (Nařízení rady EU 1836/93), ISO 14000 atd. Dosažení trvalého zlepšování kvality životního prostředí a vyšší životní úrovně v rámci regionu je pro zastupitelstvo města Ostravy strategickým cílem při plánování budoucích aktivit. Z těchto důvodů byla zastupitelstvem přijata regionální politika čistší produkce.

Statut prohlášení

Prohlášení je základním, veřejně přístupným dokumentem integrované ochrany životního prostředí regionu. Prohlášení vyjadřuje připravenost města Ostravy věnovat významnou pozornost strategii čistší produkce jako vhodnému nástroji, který může významnou měrou přispět k dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Definice problému

Ostravský region je průmyslovou oblastí, pro kterou jsou charakteristické významné problémy životního prostředí se souvisejícími ekonomickými i sociálními dopady. V ostravském regionu se ochrana životního prostředí doposud soustředila na koncové technologie bez snahy řešit problémy životního prostředí použitím integrovaného preventivního přístupu. Žádná regionální politika životního prostředí nebyla v tomto regionu doposud přijata ani realizována.

Navržená strategie

Zlepšení stávající environmentální i ekonomické situace ostravského regionu vyžaduje nový, souhrnný a inovativní přístup zahrnující spolupráci různých sektorů a zájmových stran. Koncepce čistší produkce je potenciálně ekonomicky nejefektivnější metoda vedoucí ke zlepšení environmentálního chování podniků ostravského regionu a představuje žádoucí inovativní přístup k ochraně životního prostředí. Aplikace čistší produkce znamená zefektivnění využívání zdrojů a snížení dopadů činností na životní prostředí ekonomicky efektivní cestou.

Cíl

Cílem regionální politiky čistší produkce je dosáhnout procesu neustálého zlepšování environmentální i ekonomické situace regionu a zároveň vyvinout ukazatele, kterými by se tento proces mohl měřit.

Aktivity k dosažení cíle

K dosažení cíle regionální politiky čistší produkce je nezbytné, aby Magistrát města Ostravy i jednotlivé zájmové strany regionu vykonávaly aktivity, tak jak jsou popsány níže.

Magistrát

- zabezpečí koordinaci aktivit čistší produkce v regionu po stránce informační i organizační;
- bude asistovat při průzkumu potenciálu čistší produkce v podnicích regionu;
- bude pomáhat podnikům překonávat překážky při zavádění čistší produkce;
- bude zvyšovat informovanost o čistší produkci a prosazovat diskusi v rámci skupiny zájmových stran zahrnující podniky, státní správu, finanční organizace, inovační centra, konzultanty, univerzity, masmédiu atd.;
- bude zapojovat veřejnost do aktivit čistší produkce a informovat je periodicky o environmentálním chování podniků regionu;
- vyčlení část rozpočtu ochrany životního prostředí na aktivity čistší produkce.

Podniky

- se zúčastní projektů a budou zavádět čistší produkci podle dané metodiky;
- zahrnou projekty čistší produkce do strategického plánu podniku;
- uvolní informace týkající se jejich environmentálního chování a projektů čistší produkce;
- budou používat čistší produkci jako nástroj pro zavádění environmentálního manažerského systému (EMS) podle norem ISO 14 000 či EMAS.

Regionální centrum čistší produkce

- bude asistovat Magistrátu a podnikům při zavádění čistší produkce;
- bude v pravidelném kontaktu s jinými regionálními organizacemi (Agentura pro regionální rozvoj, územní odbor MŽP, okresní úřady, finanční instituce);
- bude poskytovat informace o metodice čistší produkce, o možných zdrojích financování opatření čistší produkce a obecně o všech aktivitách čistší produkce v rámci regionu, České republiky i zahraničí;
- bude hledat vhodné ekonomické nástroje podporující zavádění čistší produkce (měkké půjčky, dotace, subvence).

Tréninkové centrum čistší produkce

- bude poskytovat informace a zajišťovat vzdělávání (kursy, semináře, tréninky) pro různé zájmové strany regionu;
- bude zodpovědné za integraci čistší produkce do učebních osnov vysokých škol regionu.

Regionální fond čistší produkce

- bude podporovat investice spojené se zaváděním čistší produkce v podnicích;
- bude rozšiřovat informace o přínosech čistší produkce;
- se bude snažit o zapojování dalších donorů do regionálních projektů.

